

Πρόγραμμα σπουδών

- Νεωτερικό πλαίσιο
- Μετανεωτερικό πλαίσιο

Τα προγράμματα σπουδών στο ελληνικό σχολείο

- ✓ Α.Π.Σ.
- ✓ Δ.Ε.Π.Π.Σ.
- ✓ Ευέλικτη Ζώνη
- ✓ Ψηφιακό σχολείο

Κριτική των προγραμμάτων σπουδών

- Γνωσιοκεντρικός προσανατολισμός
- Γραφειοκρατική δομή
- Συντηρητισμός
- Σχολική γνώση αφηρημένη, αποσπασματική, μακριά από τα μαθητικά βιώματα
- Ανάγκη συνεχούς αναμόρφωσης περιεχομένων και διαδικασίας

Διαφορές μεταξύ νεωτερικότητας και μετανεωτερικότητας (1/2)

ΝΕΩΤΕΡΙΚΟΤΗΤΑ	ΜΕΤΑΝΕΩΤΕΡΙΚΟΤΗΤΑ
Νευτώνειος τρόπος σκέψης	Ανθρωποκεντρικός - ανθρωπιστικός τρόπος σκέψης
Όλα ακολουθούν μια κανονικότητα	Η ορθολογικότητα είναι κοινωνική κατασκευή
Μοντελοποίηση της πολυπλοκότητας	Ανάδειξη της ιδιαιτερότητας
Άνθρωπος: ορθολογικό υποκείμενο	Άνθρωπος: πρόσωπο με μοναδικότητα σκέψης, συναισθήματος και συμμετοχικής ζωής
Γνώση από καθέδρας	Όλα γίνονται αντιληπτά σε έναν ερμηνευτικό κύκλο: Αίσθημα→ Κατάσταση→ Δράση→Αίσθημα
Εμπειρική τεκμηρίωση της γνώσης	Η γνώση είναι κοινωνικά κατασκευασμένη

(Ιωαννίδου-Κουτσελίνη, 2013: 52. Προσαρμογή)₄

Διαφορές μεταξύ νεωτερικότητας και μετανεωτερικότητας (2/2)

ΝΕΩΤΕΡΙΚΟΤΗΤΑ	ΜΕΤΑΝΕΩΤΕΡΙΚΟΤΗΤΑ
Ο άνθρωπος ως άτομο, ασυνεχές, ανιστορικό, ξεκομμένο από την παράδοση και τον περίγυρο (π.χ. Descartes: cogito ergo sum)	Έμφαση στο περιβάλλον, στο συγκείμενο όπου αναπτύσσεται η εκπαιδευτική διαδικασία
Παρατήρηση: η κυρίαρχη επιστημονική μεθοδολογία έρευνας	Έμφαση στην ενδοσκόπηση, τη βίωση και τη μεταγνώση
Η γλώσσα ως αναπαράσταση: όχημα και καθρέφτης για την περιγραφή του εξωτερικού κόσμου	Η γλώσσα είναι μέσο αφήγησης και όχι περιγραφής
Προσαρμογή του ατόμου σε δεδομένους τρόπους σκέψης και ζωής	Η εμπειρία έχει μοναδικότητα
Ο επιστήμονας ως νομοθέτης και ερμηνευτής	Ο κοινωνικός επιστήμονας

ΤΑ 2 ΕΠΙΣΤΗΜΟΛΟΓΙΚΑ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΤΗΣ ΝΕΩΤΕΡΙΚΟΤΗΤΑΣ

Θετικιστικό

- Αντικειμενική η πραγματικότητα
- Αιτιοκρατικές δομές
- Εμπειρική η αφετηρία της γνώσης
- Ασφαλείς γενικεύσεις ⇒ έγκυρη γνώση
- Εξηγητική γνώση
- Ποσοτικές μέθοδοι
- Διχοτομία υποκειμένου-αντικειμένου

Ερμηνευτικό

- Δεν υπάρχει αντικειμενική πραγματικότητα
- Η γνώση του κόσμου = ερμηνευτική κατανόηση
- Εργαλείο: η ανάλυση (διηγήσεις)
- Γνώση: ανάλυση νοημάτων του δράντος Υ
- Αξία στο κοινωνικό πλαίσιο (ερμηνευτικό)
- Ποιοτικές μέθοδοι
- Άρση διχοτομιών
- Εμπλοκή, επικοινωνιακή ετοιμότητα, στοχασμός

Γνώση και εκπαίδευση σε πλαίσιο επικοινωνιακού λόγου

Η θεωρία του Habermas

Έννοιες – κλειδιά:

- Επικοινωνιακή ορθολογικότητα
- Αμοιβαία κατανόηση
- Οικουμενικό πλαίσιο ηθικής
- Μονοδιάστατος εκσυγχρονισμός
- Παθητικό κοινό
- Επικοινωνιακή δράση
- Κοινωνική χειραφέτηση
- Αξιώσεις εγκυρότητας

Προσανατολισμός της διδασκαλίας σύμφωνα με τη θεωρία του Habermas

- Οι μαθητές να αναπτύσσουν τη διαλεκτική τους ικανότητα προωθώντας την κριτική τους σκέψη.
- Η διαλεκτική αυτή ικανότητα των μαθητών να αναπτύσσεται βάσει μιας ηθικής αντίληψης για τον κόσμο.
- Ο κάθε μαθητής να αναγνωρίζει την κοινωνική ισότητα του άλλου.
- Ο λόγος που αναπτύσσεται στο σχολείο να είναι απαλλαγμένος από δογματικές ιδεοληψίες και προκαταλήψεις.

Η σχέση των γνωστικών ενδιαφερόντων του ανθρώπου με τις επιστήμες (Habermas)

Επιστήμες	Ενδιαφέροντα για την οικοδόμηση της γνώσης	Επιδιώξεις	Παραδείγματα
Εμπειρικές αναλυτικές	Τεχνικό ενδιαφέρον	Αναγνώριση αιτιωδών σχέσεων: εξηγήσεις, πληροφορίες, εργαλειακή γνώση	Φυσικές Επιστήμες
Ιστορικές ερμηνευτικές	Πρακτικό ενδιαφέρον	Πρακτική γνώση: κατανόηση - ερμηνεία της ατομικής πράξης	Κοινωνικές Επιστήμες (ερμηνευτικό παράδειγμα)
Κριτικές - κοινωνικές	Χειραφετικό ενδιαφέρον	Χειραφετική - κριτική σκέψη, αποδέσμευση από υποστασιοποιημένες εξουσίες, αναστοχασμός	Οικονομία, Κοινωνιολογία, Πολιτική Επιστήμη

Προσανατολισμός της Διδακτικής του 21ου αιώνα

- Σε μια κριτική φιλοσοφία της επιστήμης
- Στους κανόνες της αγοράς
- Στις ανάγκες του σύγχρονου σχολείου

Αλλαγή προτύπων και αξιολόγηση στη Διδακτική του 21ου αιώνα

- Να υπάρχει σαφήνεια στις προσδοκίες με την εγκαθίδρυση προτύπων.
- Να υπάρχει μεγάλος βαθμός διαφάνειας στην αξιολόγηση που θα βασίζεται σε αυτά τα πρότυπα.
- Να χρησιμοποιούνται αξιολογήσεις, ώστε να γίνεται γνωστό τι αναμένεται από τις λογοδοσίες των ενδιαφερομένων μερών και να ανακοινώνονται τα αποτελέσματά τους (Binkley et al., 2012: 19-20).

Κριτήρια προτύπων: λογοδοσία και αξιολόγηση

Έννοιες κλειδιά για την εκπαίδευση στον 21ο αιώνα

- ✓ Αξιολόγηση
- ✓ ΤΠΕ
- ✓ Νέοι τρόποι οικοδόμησης της
γνώσης
- ✓ Μεταγνώση

Οι φάσεις της μετασχηματίζουσας μάθησης (1/2)

- ✓ Παρουσία ενός αποπροσανατολιστικού διλήμματος (μιας δυσλειτουργικής παραδοχής).
- ✓ Αυτοέλεγχος με αισθήματα ενοχής ή ντροπής.
- ✓ Κριτική αξιολόγηση επιστημονικών, κοινωνικο-πολιτισμικών ή φυσικών παραδοχών.
- ✓ Αναγνώριση ότι η δυσαρέσκεια και η διαδικασία μετασχηματισμού διαμοιράζονται και ότι υπάρχουν και άλλοι που διαπραγματεύτηκαν ανάλογες αλλαγές.

Οι φάσεις της μετασχηματίζουσας μάθησης (2/2)

- ✓ Έλεγχος επιλογών για νέους ρόλους, σχέσεις και δράσεις.
- ✓ Σχεδιασμός μιας σειράς ενεργειών.
- ✓ Πρόσκτηση γνώσεων και δεξιοτήτων για την εφαρμογή των σχεδίων του ατόμου.
- ✓ Πιθανή υιοθέτηση νέων ρόλων.
- ✓ Ενίσχυση επάρκειας και αυτοπεποίθησης σε νέους ρόλους και σχέσεις.
- ✓ Αναπροσαρμογή της ζωής του ατόμου σύμφωνα με τους όρους που του υπαγορεύουν οι απόψεις του (Kitchenham, 2008: 105).

Αρχές και παραδοχές των νέων προσανατολισμών της Διδακτικής (1/2)

- Μαθητοκεντρική διδασκαλία
- Ο μαθητής ως συνολική προσωπικότητα
- Σεβασμός στην ετερότητα
- Διαφοροποίηση της διδασκαλίας
- Ανάπτυξη της κριτικής σκέψης
- Ενδυνάμωση της συναισθηματικής νοημοσύνης
- Αυθεντική μάθηση και διδασκαλία
- Κριτικός Γραμματισμός

Αρχές και παραδοχές των νέων προσανατολισμών της Διδακτικής (2/2)

- Παροχή υποστήριξης κατά τη διδασκαλία
- Η διπλή αποστολή του σχολείου: γνώση και ηθική ανάπτυξη
- Σύνδεση του σχολείου με την κοινότητα. Εκπαίδευση στην Πολιτειότητα
- Μορφές μη τυπικής εκπαίδευσης
- Ο ρόλος της αξιολόγησης
- Εμπλοκή του εκπαιδευτικού σε διαδικασίες αναστοχασμού

Διδακτικές πρακτικές (1/3)

- Ομαδοσυνεργατική διδασκαλία
- Ερευνητική ή διερευνητική μέθοδος (inquiry method).
Ανακαλυπτική μέθοδος
- Σχέδια συνεργατικής έρευνας (μέθοδος Project)
- Διαθεματικές προσεγγίσεις
- Βιωματική μάθηση
- Δραματοποίηση - παιχνίδι ρόλων
- Αξιοποίηση της πολυτροπικότητας

Διδακτικές πρακτικές (2/3)

- Χρήση κόμικς
- Χιούμορ
- Μάθηση από παρουσιάσεις (Προκαταβολικοί οργανωτές, advanced organizers)
- Καταιγισμός ιδεών (ιδεοθύελλα, brain storming)
- Στρατηγικές ανάπτυξης της κριτικής σκέψης (De Bono)
- Δημιουργική σκέψη: Synectics
- Κριτική αντιμετώπιση διλημματικών καταστάσεων

Διδακτικές πρακτικές (3/3)

- Διαλογική αντιπαράθεση (debate)
- Διδασκαλία με τη χρήση Τ.Π.Ε.
- Εννοιολογική χαρτογράφηση
- Τεχνική της συνεργατικής συναρμολόγησης (jigsaw)
- Αφήγηση ιστοριών
- Μαθησιακές κοινότητες (learning communities)
- Εκπαιδευτικά συμβόλαια (learning contracts)
- Δράσεις σχολικής διαμεσολάβησης (peer mediation)
- Σχέδια καλλιτεχνικών δράσεων

Προϋποθέσεις ανταπόκρισης των εκπαιδευτικών στους νέους προσανατολισμούς της Διδακτικής

- ✓ Ενδυνάμωση του επαγγελματικού προφίλ του εκπαιδευτικού
- ✓ Νέο πλαίσιο στην κουλτούρα της διδασκαλίας και την κουλτούρα του σχολείου
- ✓ Ανάπτυξη σύγχρονων διδακτικών προσεγγίσεων
- ✓ Αναστοχασμός του εκπαιδευτικού ως διαδικασία αυτοελέγχου και αυτοαξιολόγησης
- ✓ Εφαρμογή της έρευνα δράσης στην εκπαιδευτική πρακτική
- ✓ Επιμόρφωση των εκπαιδευτικών σύμφωνα με τις επιμορφωτικές τους ανάγκες
- ✓ Εφαρμογή μοντέλων Μικτής Μάθησης στις επιμορφωτικές διαδικασίες
- ✓ Ενίσχυση της διαπολιτισμικής επάρκειας των εκπαιδευτικών
- ✓ Αλλαγή στον ρόλο του μαθητή

Προτάσεις για την εφαρμογή των νέων προσανατολισμών της Διδακτικής

- Άμβλυνση των εκπαιδευτικών αντινομιών στο σύγχρονο σχολείο
- Μετατόπιση από την αποτελεσματικότητα στην ποιότητα της εκπαίδευσης
- Αλλαγές στη σχέση των προγραμμάτων σπουδών με τους εκπαιδευτικούς και τους μαθητές
 - Έμφαση στην κοινωνική λειτουργία της εκπαίδευσης
 - Έμφαση σε διαδικασίες κατασκευής της γνώσης
 - Έμφαση στην τεχνολογία, την πληροφορία και την επικοινωνία
 - Συνεργασία σε ευρέα πλαίσια διεπιστημονικών ομάδων
 - Ενίσχυση της ανταποκριτικότητας των εκπαιδευομένων (άμβλυνση της μαθητικής ανίας)
 - Ηθική και συναισθηματική ενδυνάμωση των μαθητών
- Σύζευξη των αντιθέσεων σε κάθε είδος εκπαιδευτικής διαδικασίας

Προτεραιότητες για την εφαρμογή εκπαιδευτικών καινοτομιών (1/4)

- «Αποσχολειοποίηση» της εκπαίδευσης και διεύρυνσή της έξω από τα τείχη των επίσημων εκπαιδευτικών θεσμών.
- Συνεργασία του σχολείου με τοπικούς φορείς.
- Δημιουργία εναλλακτικών μορφών εκπαίδευσης (εκπαίδευση από απόσταση, εκπαίδευση με πολυμέσα, μη τυπική εκπαίδευση, διά βίου εκπαίδευση).
- Πολυμεσική στήριξη της διδασκαλίας με αξιοποίηση των δυνατοτήτων των Τ.Π.Ε., των εκπαιδευτικών προγραμμάτων, των προγραμμάτων κινητικότητας μαθητών και εκπαιδευτικών.

Προτεραιότητες για την εφαρμογή εκπαιδευτικών καινοτομιών (2/4)

- Αναθεώρηση και εμπλουτισμός των προγραμμάτων σπουδών στις Επιστήμες της Αγωγής.
- Διά βίου επιμόρφωση των εκπαιδευτικών από ειδικούς, μέσω διαδικτύου, μέσω δημιουργίας δικτύων συνεργασίας, με δημιουργία συλλογικών εργασιών κ.λπ.
- Μαθητοκεντρικές μέθοδοι διδασκαλίας: βιωματικές - διαθεματικές προσεγγίσεις, συνεργατική μάθηση, σχέδια εργασίας, ανάπτυξη δεξιοτήτων αναζήτησης, αξιολόγησης και χρησιμοποίησης της πληροφορίας.

Προτεραιότητες για την εφαρμογή εκπαιδευτικών καινοτομιών (3/4)

- Έμφαση στην αυθεντική μάθηση και τη διαφοροποίηση.
- Έμφαση όχι στην αναπαραγωγική γνώση αλλά στην κατασκευή του νοήματος, στην εννοιολογική αλλαγή για την παραγωγή της νέας γνώσης, καθώς και στη συνεχή επανεξέτασή της.
- Εκπόνηση εργασιών από τους μαθητές: συλλογή πληροφοριών, μελέτη, ανάλυση, εμπειριστατωμένη παρουσίαση και εφαρμογή.

Προτεραιότητες για την εφαρμογή εκπαιδευτικών καινοτομιών (4/4)

- Υιοθέτηση ποιοτικών μεθόδων έρευνας (π.χ. εθνογραφικής, αφηγηματικής, ανάλυσης ημερολογίων, έρευνας δράσης κ.λπ.), εκτός από τις μετρήσεις που βασίζονται σε ποσοτικούς δείκτες.
- Συγκειμενοποιημένες αξιολογήσεις για το δυναμικό που διαθέτουν οι μαθητές (Kalantzis & Cope, 2013· Ξωχέλλης, 2010· Day, 2003· Φλουρής, 2002).